

## PASQUALE RENIS, SLIKAR IZ BRINDISIJA, U HVARU

### *Kruno Prijatelj*

U hvarskoj se katedrali nalazi oltarska pala koja odaje izrazite crte mletačkog slikarstva prve polovine 17. st. s očitim uplivom Jacopa Palme Mlađega. Na gornjem je dijelu prikazana nad oblacima Bogorodica s Djetetom odjevena u crvenu haljinu i plavi plašt okružena dvjema sveticama, dok su na donjem monumentalni likovi pokleklog sv. Petra u ekstatičnoj pozi i pogleda uprta u Mariju, odjevena u plavu odjeću i žuti plašt, koji je knjigu i ključeve položio pred svoje noge, te uspravnog sv. Pavla odlučna izraza lica u modroj odjeći i bogato nabranom plaštu crvene boje, koji se oslonio o svoj mač i položio ruku na otvorenu knjigu.

Na donjem dijelu pale je teško čitljiv natpis velikim crnim slovima koji glasi:

P. RENIS A BRUNDUSIO SUMPTIBUS ILIMI AC REVM I DNI  
DNI GALLI REINSTA (urav)I(t) (et) PINXIT MENSE IUNIO  
ANNI DNI MDCCCIV

Taj nam natpis jasno govori da je slikar P. Renis iz Brindisija 1804. godine obnovio i doslikao palu, te nam, prema tome, svjedoči o jednom zanimljivom i rijetkom restauratorskom zahvatu početkom 19. st., koji — koliko možemo danas suditi — nije mnogo izmijenio i alterirao platno iz seicenta, koje je očito bilo već tada jako oštećeno. Analizirajući sliku, možemo zaključiti, da su najviše »dirani« gornji likovi, dok su likovi dvojice prvaka apostola najmanje izmijenjeni.

Jedine podatke o slikaru Renisu donosi Ivan Kukuljević Sakcinski u svom »Slovníku«. Na osnovi Kukuljevićevih podataka doznajemo da mu je potpuno slikarevo ime bilo Pasquale, da je boravio u Hrvatskom primorju i Dalmaciji, da je za župsku crkvu u Bribiru naslikao i signirao 1793. godine palu »Sv. Antun Padovanski kleči pred malim Isusom«, a za crkvu Sv. Andrije u Rabu



Sl. 1. »Bogorodica i sveci« (Hvar, Katedrala), rad mletačkog majstora 17. st., koji je restaurirao P. Renis 1804. g.



Sl. 2. P. Renis »Sv. Ignacije Lojola i sv. Franjo Ksaverski« (Rab, crkva Sv. Andrije)

izradio i potpisao sliku s likovima sv. Ignacija Lojole i sv. Franje Ksaverskog.<sup>1)</sup>

Tragajući za Renisovim djelima mogao sam ustanoviti da u župskoj crkvi u Bribiru u Hrvatskom primorju ne postoji više Renisova pala koju Kukuljević navodi, dok se slika isusovačkih svetaca još uvijek nalazi visoko na zidu u rapskoj crkvi Sv. Andrije. S lijeve je strane sv. Ignacije u crnoj jezuitskoj odjeći s otvorenom knjigom, na kojoj je njegovo geslo AD MAIORE(m) DEI GLORIA(m), a s desne sv. Franje Ksaverski sa školjkom na crnom ruhu i s putničkim štapom. Oba sveca pokazuju na osvijetljeni Kristov monogram okružen zrakama, dok su im uz noge maleni pokleklj likovi, od kojih oni do Franje Ksaverskog imaju izrazite egzotične crte koje asociraju na njegovo misijsko djelovanje. Na donjem oštećenom dijelu slike vidljiva su imena svetaca, ali je teško čitljiv ostatak natpisa.<sup>2)</sup>

Kvalitet rapske slike izrazito je loš i predstavlja Renisa kao osrednjeg slikara koji ima u doba punog klasicizma još jake barokne reminiscencije i u kojeg dominiraju neki, kako bismo danas rekli, »naivni« elementi.

Renisova je pojava ipak važna iz dva razloga: s jedne strane radi njegovog »konzervatorskog« zahvata na Hvaru, koji je za to vrijeme prilično rijedak, a on ga je smatrao tako važnim da je ovjekovječio velikim natpisom, a s druge kao dokaz umjetničkih veza s Apulijom, koje su bile tako plodne i cvatne u srednjem vijeku od pojave skulptura Šimuna Dubrovčanina u Barletti i apuljskih odjeka na dalmatinskim romaničkim katedralama do velike aktivnosti dalmatinskih graditelja na apuljskom tlu u vrijeme renesanse, a koje su se bile skoro potpuno ugasile u doba baroka, da bi se krajem settecenta i početkom prošloga stoljeća probudile kroz prisustvo ovog skromnog lutajućeg slikara u gradićima naše obale.<sup>3)</sup>

<sup>1)</sup> O Renisu v. I. Kukuljević *Sakcinski*, Slovník umjetnikah jugoslavenskih, Zagreb 1958, str. 368, E. *L(aszovski)*, Znameniti i zaslužni Hrvati, Zagreb, 1925, str. 228.

Angiolo Petar Galli, koji se spominje na hvarskoj pali, bio je hvarski biskup od 1801. do 1812. godine.

Hvarsku palu kao djelo nepoznatog dobrog mletačkog slikara seicenta spominje i G. Novak, Hvar, Beograd 1924, str. 215, G. Novak, Hvar kroz stoljeća, Zagreb 1960, str. 186, G. Novak, Hvar, Zagreb 1972, str. 186.

<sup>2)</sup> Za fotografiju hvarske pale zahvaljujem Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika u Splitu, koji je palu nedavno restaurirao, a za fotografiju rapske slike Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika u Rijeci. Srdačno zahvaljujem na podacima i rapskom župniku Alojziju Ragužinu.

<sup>3)</sup> C. Fisković, Naše umjetničke veze s Južnom Italijom, Mogućnosti VIII, Split 1961, br. 12, str. 1221—1239.

## Riassunto

## PASQUALE RENIS PITTORE DI BRINDISI A HVAR

In questa breve nota viene rievocato il poco noto pittore Pasquale Renis da Brindisi che operò nel litorale croato verso la fine del Settecento e agli inizi dell'Ottocento. Questo mediocre artista, che dipinse una pala oggi perduta a Bribir e il quadro con i santi Ignazio di Loyola e Francesco Saverio a Rab e restaurò una pala del Seicento veneziano nella cattedrale di Hvar, è interessante dal punto di vista culturale sia per il restauro della sudetta pala che come testimonianza del rinnovati legami artistici tra le Puglie e la nostra sponda.